

Fractieoverleg (Het Debat en Het Besluit) GHG

Raadsvoorstel

Zaaknummer: 2024-0076846

Vergadering van 10 oktober 2024
Gemeente Hardinxveld-Giessendam -
Hardinxveld-Giessendam
Auteur: Matthijs van den Bos
m.vanden.bos@hardinxveld-giessendam.nl

Uitgangspunten toekomst begraafplaats Spindermolen

Voorgesteld besluit

1. Een bedrag van €52.500 ter beschikking te stellen voor uitvoering van de elf voorgestelde maatregelen uit de 'Adviesnotitie Begraafplaats Spindermolen'.
2. Deze middelen te dekken uit de bestemmingsreserve begraafplaatsen en hier de begroting 2024 op aan te passen.
3. De geprognosticeerde minderinkomsten van €15.000 per jaar op te vangen door verhoging van de leges en dit te verwerken in de Verordening op de heffing en invordering van lijkbezorgingsrechten 2025.

Inhoud

Inleiding

De gemeente Hardinxveld-Giessendam wil op haar begraafplaats aan de Spindermolen kunnen blijven begraven, nu en in de toekomst. Door de bodemdaling in de gemeente moeten er dan wel maatregelen worden genomen. Het wordt namelijk steeds lastiger om nog twee-diepe graven uit te geven op de lagere delen van de begraafplaats. Daarnaast stijgt de grondwaterstand als gevolg van bodemdaling en dat is een onwenselijke situatie. In de adviesnotitie zijn dit de delen A (het historische gedeelte) en B (oude gedeelte), zie bijlage 1.

De gemeente heeft daarnaast ook problemen met begraven op het historische deel (in de adviesnotitie is dit deel A, zie bijlage 1). Lange tijd was de inrichting en maatvoering van de kisten en de graven op die delen passend bij de situatie. Maar doordat in de loop der tijd mensen steeds groter zijn geworden, passen de hedendaagse kisten en graven letterlijk niet meer in deze historische delen van de begraafplaats. Vroeger werden deze graven met de hand gegraven en gesloten. Deze graven, die in meerdere rijen achter elkaar liggen, zijn nu machinaal zeer slecht bereikbaar.

Via adviesbureau Kybys uit Boxtel is een advies opgevraagd hoe met deze problematiek om te gaan. In de bijlage bij deze adviesnota is hun advies opgenomen. Het advies is mede tot stand gekomen in overleg met de Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen (LOB) uit Amsterdam.

De gemeente is al langdurig en voortdurend bezig om de begraafplaats Spindermolen functioneel te houden. Dit doen ze onder andere door voldoende begraafcapaciteit te creëren. Het beschikbaar hebben van graven is een wettelijke zorgplicht. Zo is na het vaststellen van het beleidskader in 2014 besloten om in beide kernen (Boven - en Neder Hardinxveld) een actieve begraafplaats te hebben. Ook is met een notitie in 2017 besloten om op de begraafplaats Spindermolen in- en uitbreidingen te realiseren om zo nieuwe begraafcapaciteit te realiseren. Deze in- en uitbreidingen zijn inmiddels gerealiseerd of worden de komende jaren gerealiseerd (uitbreiding van de begraafplaats aan de oostzijde). In dezelfde notitie is aangegeven dat in de toekomst er rekening mee moet worden

gehouden dat deel B (oudere gedeelte) opgehoogd moet worden. Vanwege de vele aanwezige rechten die op dit deel nog van toepassing zijn was het in 2017 niet verstandig om dit deel van de begraafplaats op te hogen.

Op de begraafplaats aan het Kromme Gat speelde rondom 2010 dezelfde problematiek van een hoge grondwaterstand veroorzaakt door bodemdaling. Rondom het jaar 2010 is besloten door het college om op die begraafplaats alleen nog in de bovenste begraafslag bij te zetten. De voorgestelde aanpak voor Spindermolen kent hiermee gelijkenis.

Beoogd effect

Het beoogde effect is dat stap voor stap wordt gewerkt aan een situatie waarbij Spindermolen doorlopend in gebruik blijft en er blijvend wordt voorzien in voldoende begraafcapaciteit.

Argumenten

1.1 Adviesnotitie is gebaseerd op huidige problematiek rondom het begraven op begraafplaats Spindermolen.

De begraafplaats is aangelegd op een slappe bodem en onderhevig aan bodemdaling. Hierdoor staat de drooglegging van de onderste begraafslag onder druk. Er kan nu niet meer volgens de landelijke normen worden begraven. Tevens zijn op oudere delen de afmetingen en de bereikbaarheid van graven ongeschikt om nog in te kunnen begraven.

1.2 Advies is uitgebracht door gespecialiseerd adviesbureau en vakorganisatie.

Bureau Kybys heeft de notitie opgesteld en advies uitgebracht. Het advies is getoetst door de Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen (LOB).

1.3 Door maatregel 1 en 4, het sluiten van de onderste begraafslag op de delen A en B, wordt recht gedaan aan de oplossing van de problematiek van de grondwaterstand.

We leven in een heel andere tijd dan bij de oprichting van de begraafplaats. Door bodemdaling is de grondwaterstand te hoog geworden om volgens de richtlijnen van het Besluit op de Lijkbezorging te kunnen blijven begraven.

1.4 Sluiten van de onderste begraafslag geeft duidelijkheid aan nabestaanden en betrokkenen.

Het sluiten van de onderste begraafslag geeft een stevig en helder signaal waardoor het klip en klaar is voor nabestaanden en betrokkenen dat, op deel A (historische deel) en B (oudere deel), in de onderste laag niet meer wordt begraven.

1.5 Door maatregel 1, het uitdoven van de bovenste begraafslag, wordt invulling gegeven aan de problematiek van het bijzetten in te kleine graven.

De lengte en breedte verhoudingen zijn anders dan ze vroeger waren. Door de keuze voor deze maatregel voor de bovenste begraafslag op deel A (historische gedeelte) in de vakken R, S en W wordt recht gedaan aan de problematiek. Het bijzetten in deze vakken is ter beoordeling van de begraafplaats beheerder.

1.6 Door maatregel 4, het uitdoven van de bovenste begraafslag wordt voor deel B (oudere gedeelte) ingespeeld op de noodzakelijk ophoging.

Door de afnemende belangstelling en het afnemend gebruik, kunnen er op termijn graven worden geruimd. Dat vormt de basis voor technische maatregelen in de toekomst, zoals ophogen en/ of herinrichten. Met de keuze voor het uitdoven blijft de bijzetting in de bovenste laag in beginsel en daar waar mogelijk toepasbaar, maar het is niet meer mogelijk om het graf in geheel of alleen de bovenste laag te schudden om een bijzetting uit te voeren.

1.7 Door maatregel 1 en 4, het uitdoven van de bovenste begraafslag voor de delen A (historische deel) en B (oudere deel) ontstaat er een afnemende belangstelling om gebruik van te maken.

Door de afnemende belangstelling en het afnemend gebruik door de voorgestelde koers zullen naar verwachting grafrechten komen te vervallen en komen daarmee de graven ter beschikking aan de gemeente. Deze kunnen voor het oudere gedeelte na ruiming vervolgens beschikbaar komen voor eventuele herinrichting.

1.8 Deel B (oudere gedeelte) op de begraafplaats Spindermolen dient volgens de huidige prognose omstreeks 2035 te worden opgehoogd.

Om in de toekomst gebruik te kunnen blijven maken van de begraafplaats Spindermolen zal deel B (oudere gedeelte) moeten worden opgehoogd. Deel B is gelegen tussen de onlangs gerealiseerde inbreiding aan de zuidzijde en het deel C het bestaande hogere deel. Volgens prognose zal dit in 2035 moeten plaatsvinden tenzij uit de monitoring blijkt dat de ophoging eerder of later moet plaatsvinden.

1.9 Op het deel B (oudere gedeelte) van de begraafplaats is het uitdoven tijdelijk tot de ophoging heeft plaatsgevonden.

Na de geplande ophoging van deel B (oudere deel) zal het mogelijk worden om in de bovenste begraafslag (na ophoging) de onderste begraafslag te schudden en in bij te zetten.

1.10 Mogelijke veranderingen op deel A (historische gedeelte) en B (oudere gedeelte) gelden niet voor deel C (hogere gedeelte) en keldergraven.

Keldergraven zijn waterdicht en hebben geen last van grondwater en zullen worden uitgesloten van de voorgestelde maatregelen 1 t/m 4. Ook de hogere delen zoals deel C en de laatste uitbreidingen zullen worden uitgesloten van de voorgestelde verandering.

1.11 Aanpassing termijn algemene graven zorgt voor deregulering en duidelijker onderscheid met de particuliere graven.

Particuliere graven worden voor een termijn van 20 jaar uitgegeven en hebben daarmee nu dezelfde termijn als een algemeen graf waar de termijn 10 jaar met de optie om deze nog eens met 10 jaar te verlengen. Door de uitgiftetermijn voor de algemene graven aan te passen naar 15 jaar wordt er meer onderscheid gemaakt tussen een algemeen en een particulier graf, wordt er gedereguleerd doordat verlengingen niet nodig zijn en komen graven eerder beschikbaar om opnieuw uit te geven.

1.12 Advies is om voorafgaand aan de invoering een communicatieplan op te stellen.

Vanwege de maatschappelijk impact bij veranderingen in regelgeving, tarifiering en inrichting van de begraafplaats stellen we voor om een communicatieplan op te stellen om voor en rondom de invoering zorgvuldig en gericht te communiceren.

1.13 Advies op te volgen om een financieel plan op te stellen om de aanbevelingen uit te voeren.

Voor onder andere de toekomstige ophoging van deel B (oudere gedeelte) in 2035 is het advies om een financieel plan op te stellen. Het financieel plan kan lopende de voortgang van het proces worden geactualiseerd en gedetailleerd.

1.14 Om voldoende voorbereid te zijn op de toekomstige ontwikkelingen wordt een monitoringsplan opgesteld.

Sinds de vaststelling van het beleidskader begraafplaatsen in 2014 wordt jaarlijks gemonitord of de prognoses rondom het begraven en bijzetten worden bereikt. Er wordt gerapporteerd aan de wethouder. In het advies is aangegeven deze bestaande monitoring uit te breiden en te starten met het vaststellen van een nul-situatie. Hierin wordt per type grafrecht de beschikbare ruimte per grafslag vastgelegd. De monitoring kan worden gekoppeld aan een behoeftebepaling op basis van demografische ontwikkelingen en prognoses van inwonersaantallen en sterftecijfers.

1.15 Gelet op de maatschappelijke impact en het lange termijn proces, is het wenselijk dat de gemeenteraad blijvend op de hoogte wordt gehouden van de voortgang van de verbetermaatregelen.

Dit betekent ook dat wanneer de gemeenteraad zal worden voorgesteld de regelgeving of de tarieven omtrent begraven aan te passen, zij al over een dossier van het onderwerp beschikken.

1.16 Bij uitvoering van de voorgestelde maatregelen is het nodig om de verordeningen en de nadere regels voor de begraafplaats Spindermolen aan te passen.

De 'verordening op het gebruik en beheer van de gemeentelijke begraafplaatsen voor de gemeente Hardinxveld-Giessendam', de 'nadere regels voor de gemeentelijke begraafplaatsen voor de gemeente Hardinxveld-Giessendam' en de 'Verordening op de heffing en invordering van

lijkbezorgingsrechten 2024' dienen te worden aangepast op de voorgestelde wijziging. De gewijzigde verordeningen worden, zo mogelijk, in Q4 aangeboden aan college en raad zodat per 1 januari 2025 er gewerkt kan worden volgens de voorgestelde maatregelen. De wijziging van de nadere regels wordt vastgesteld door het college en van de verordeningen door de gemeenteraad.

2.1 Om de maatregelen 1 t/m 11 uit te voeren zijn invoeringskosten benodigd.

Voor het aanpassen van de verordeningen, nadere regels, opstellen van een communicatieplan, financieel plan en monitoringsplan zijn invoeringskosten benodigd. De middelen komen uit de bestemmingsreserve begraafplaatsen.

3.1 Compensatie van graf (fysiek en financieel).

Nabestaanden en rechthebbenden die een belang of een recht hebben worden door de gemeente geïnformeerd. Op hun verzoek komen ze in aanmerking voor compensatie. De compensatie kan bestaan door het uitvoeren van een omgekeerde bijzetting of door de compensatie van een graf elders op de begraafplaats of door een financiële vergoeding.

3.2 Compensatie van graf veelal niet nodig.

Nabestaanden van graven zonder een einddatum zien hun recht vervallen en dienen over het vervallen van hun recht te worden geïnformeerd. Deze groep heeft geen recht op compensatie.

3.3 Door uitvoering van scenario 1 en 2 (Uitdoven en Gedeeltelijk sluiten) heeft de gemeente minderinkomsten.

Voor het uitvoeren van omgekeerde bijzettingen, het minder uitvoeren van schudden en opnieuw uitgeven van graven derft de gemeente inkomsten.

3.4 Met de herberekening van de leges in de verordening op de heffing en invordering van de Lijkbezorgingsrechten wordt per 2025 een verhoging doorgevoerd om de minderinkomsten op te vangen.

Deze herrekening wordt jaarlijks uitgevoerd en in december door de raad vastgesteld. Door verhoging van de leges zullen de verwachte gedeerde inkomsten van € 15.000,- opgevangen.

Kanttekeningen

1.1 De maatschappelijke impact is groot.

Begraven gaat gepaard met emoties en elk ingrijpen in de regelgeving, tarifiering of inrichting van de begraafplaats vereist daarom een brede en goede uitleg. Daarom zal worden voorzien in een communicatieplan.

1.2 Een lange tijd van uitdoven op de delen A en B op de begraafplaats kan discussie geven over wat wel en wat niet mag.

Bij het blijven bijzetten kan telkens de discussie ontstaan of het nog wel kan en mag en wat de beoogde toekomst van deel A (historische gedeelte) is.

1.3 De benodigde investering is nog niet volledig financieel vertaald.

Het investeringsbedrag van circa 2,6 miljoen euro voor het ophogen van deel B per 2035 maakt nog geen onderdeel uit van onze investeringsplanning c.q. meerjarenbegroting 2024-2028.

Financiële informatie

Voorlopig wordt er vanuit gegaan dat op hoofdlijnen de volgende kosten moeten worden gemaakt:

- Wijzigingen aanbrengen in de verordeningen en het opstellen van het protocol € 7.500,- (excl. BTW)
- Opstellen van een communicatieplan € 7.500,- (excl. BTW)
- Opstellen protocol omgekeerde bijzettingen € 5.000,- (excl. BTW)
- Opstellen financieel plan € 7.500,- (excl. BTW)
- Opzetten monitoringssysteem € 10.000,- (excl. BTW)
- Ondersteuning bij aanschrijving grafrechten onbepaalde tijd € 15.000,- (excl. BTW)

De totale eenmalige kosten bedragen € 52.500,- kunnen ten laste worden gebracht van de bestemmingsreserve begraafplaatsen. De reserve heeft op 31-12-2023 een omvang van circa € 113.000,-. Aan de gemeenteraad wordt voorgesteld om de begroting 2024 hierop aan te passen. Na invoering van het gewijzigde beleid zullen de minder inkomsten € 15.000 per jaar bedragen. De minderinkomsten worden veroorzaakt door compensaties, gemiste inkomsten (niet meer schudden), omgekeerde bijzettingen (*), minder begravingen (vanwege – tijdelijk – uitdoven) en onvoorzien. Streven is om per 1 januari 2025 te werken volgens scenario 1 (zie bijlage 1). Door verhoging van de leges voor de lijkbezorgingsrechten zullen de minder inkomsten worden opgevangen. De verhoging van de leges bedraagt, buiten de jaarlijkse reguliere indexering, circa 4%. De verhoging van de leges wordt meegenomen bij het opstellen van de verordening voor 2025 (besluitvorming in de gemeenteraad van december 2024).

Voor het ophogen van deel B per 2035, is een bedrag benodigd van circa 2,6 miljoen euro. Dit investeringsbedrag maakt nog geen onderdeel uit van onze investeringsplanning c.q. meerjarenbegroting 2024-2028.

Communicatie

Na vaststelling van het besluit door het college zal het bericht onder 'Uit het gemeentehuis' worden gepubliceerd op de website van de gemeente (zie bijlage)

Vervolg

Na vaststelling van adviesnota zullen de verordeningen (raadsbevoegdheid) en de nadere regels (collegebevoegdheid) worden geactualiseerd. Dit geldt ook voor de tarieven in de legesverordening begraven en grafrechten (raadsbevoegdheid). Er zal een monitoringsprogramma worden opgezet en uitgevoerd. Het bestuur wordt structureel geïnformeerd.

Openbaar

Ja

Bijlagen

1. Adviesnotitie begraafplaats Spindermolen
2. Uit het gemeentehuis (tekst t.b.v. communicatie)